

Verslag bijeenkomst gezinshuizen

Op 12 juli ontmoetten een aantal gezinshuisouders uit heel Nederland elkaar online om ervaringen uit te wisselen over de (administratieve) druk die gezinshuisouders ervaren in het huidige jeugdstelsel. In samenspraak met Daphne Godefroy, gezinshuisouder van WindMee in Etten-Leur, heeft het Regioteam de bijeenkomst georganiseerd.

Godefroy trapt de bijeenkomst af en vertelt dat ze bij het runnen van het gezinshuis tegen zoveel administratie aanliep, dat ze zich afvroeg of dit allemaal wel nodig is en of het niet beter kan. In de app-groep van gezinshuizen waarin ze zit wordt dan ook veel geklaagd over regeldruk. “Is het niet waardevoller dat we met alle gezinshuizen om tafel gaan en gezamenlijk voorstellen ter verbetering te doen?”

Eveline Kampman en Josien de Reuver van het Regioteam hebben dit idee opgepakt, waarvan de bijeenkomst van vandaag de eerste stap is. Doel vandaag is vooral een goede dialoog te voeren als gezinshuisouders over de randvoorwaarden en eisen die op je afkomen als professional. Over de administratieve lasten, de kwaliteitseisen en het systeem dat we met elkaar hebben opgezet. “Laten we vooral kijken wat we eraan kunnen doen”, geeft Kampman de deelnemers mee.

Niet geaccepteerd in het sociaal domein

Marianne Stellingwerf van gezinshuis De Groote Ulft in Sevenum trapt af. “We worden als kleine zorgaanbieder vanuit contractuele eisen niet geaccepteerd in de regio. We voldoen aan alle eisen, alleen om zelf een contract te krijgen moet je in een koepelorganisatie functioneren. En daar zijn we juist uitgestapt omdat de kwaliteit minder geborgd was. We kunnen zelf namelijk veel beter staan voor onze kwaliteit. Wij willen juist kleinschalig blijven om die kwaliteit te waarborgen, maar dat wordt niet geaccepteerd in de inkoop-eisen. Meedoen met de koepelorganisatie kost heel veel overhead en gedoe. Dat moet makkelijker kunnen.”

Rene Bronsgeest, gezinshuisouder uit Almkerk, geeft als voorbeeld hoe hij zes zusjes heeft opgevangen en hoe hij zes keer alle administratieve handelingen heeft moeten doen. “Dan wordt wel extra duidelijk waar je allemaal tegenaan loopt.” Bij de verlenging van de zorg met zes maanden voor de zusjes was Jeugdbescherming vergeten een bepaling af te geven, waardoor alle facturen werden afgekeurd. “Voordat je daar achter komt ben je al zo anderhalve dag verder. Vervolgens moet je alles gesplitst factureren in voor en na de bepaling. Dat kwam dus neer op 12 facturen. Bij het opstarten van een nieuwe bepaling moet je per kind weer alle berichten sturen in het berichtenverkeer. Alles bij elkaar heb ik 32 handelingen moeten doen. En dat voor kinderen die al in de zorg zitten, waar verder niks mee gebeurt want ze blijven gewoon op hetzelfde adres. Simpel even de zorg verlengen, hoe moeilijk kan het zijn?”

Wantrouwen

Godefroy herkent het. In haar gezinshuis zijn kinderen die tot hun achttiende een bepaling hebben en die al lange tijd zorg ontvangen, maar waarvoor ze toch jaarlijks bij de gemeente een arrangementaanvraag moet doen. Dit komt volgens Sam Stuivenberg (Villa Lef Enschede) omdat het systeem gebaseerd is op wantrouwen. Daardoor is maatwerk lastig en het levert onnodig veel werk op. Als een kind een bepaling heeft tot 18 jaar bij moet een gezinshuis bij afschaling dit kunnen bespreken met de gemeente. De gemeente geeft aan dat dit nu eenmaal het systeem is. “Wat wij willen doen is voor kinderen zorgen. We zitten niet te wachten op een complexe aanbesteding.”

Stuivenberg ervaart hierdoor veel stress en regeldruk. “We zijn door de tegenwerking van de gemeente bijna failliet gegaan. Daarnaast moet je je SKJ-register en je keurmerk halen, en tegelijk voor je kinderen zorgen. Ik vind het waanzin.”

Een ander probleem waar wij door sommige gemeenten voor komen te staan, is de regels die bedacht worden om te bezuinigen. Zo moeten we nu afwezigheid gaan registreren, omdat de gemeente dagen waarop het kind uit logeren is niet meer wil vergoeden. Los van dat dit inhoudelijk niet klopt met wat we als gezinshuisouders doen (we hebben wel degelijk werk als een kind uit logeren is en ook de vaste lasten lopen door), levert dit ons ook onwenselijke extra administratie op.

Ook worden er regels bedacht uit angst of om de drempel om zelfstandig te zijn te verhogen. Bijvoorbeeld de eis dat vervanging van de gezinshuisouders SKJ-geregistreerd is. Dat is helemaal niet nodig volgens de jeugdwet (verantwoorde werktoedeling) en leidt tot ongewenste effecten zoals het moeten ontslaan van vertrouwd vast personeel en het moeten werken met steeds wisselende inhuurmedewerkers, allemaal zeer schadelijk voor de jeugdigen.

En waarom zijn er verschillende tarieven per regio?, vraagt ze zich verder af. “Wat is nu een eerlijk tarief? Hoe het nu is geregeld is niet in het belang van kind en voegt niets toe aan de kwaliteit.” De vergoeding die de hoofdaannemer krijgt kan beter naar de kinderen en het gezinshuis (professionals) zelf gaan, stelt Stellingwerf. Nu wordt er vaak 35% afgeroomd. Dat er zoveel wordt afgeroomd door de koepelorganisatie, was voor Stellingwerf ook een reden om er weg te gaan. “Ja, wij zijn nooit vrij. Dat kunnen we namelijk niet betalen”, vindt Stuivenberg. “Deelname aan de koepel kost ons per jaar 12.500 euro. En daar krijgen we nagenoeg niets voor terug. Het is toch een wassen neus?”

Waar het volgens Godefroy misgaat is dat de gemeente zowel opdrachtgever als toezichthouder is. “Wij denken dat het beter is als deze rollen worden gescheiden. Waarom vertrouwt de gemeente niet die andere toezichthouders die al langskomen zoals de inspectie, vertrouwenspersonen en scholen en therapeuten. Die houden toch ook toezicht? We zien dat gemeenten worstelen met de rol van geld verstrekken en toezicht houden.”

Bronsgeest: “We zijn bijna allemaal een V.O.F, dus hoofdelijk aansprakelijk. Dus we zijn echt wel bezig om die kwaliteit op orde te houden. Neem dat wantrouwen nu eens weg daarover. In 2015 was dat al het uitgangspunt bij de decentralisatie, maar het is alleen maar groter geworden. Meer standaardisatie helpt, en dat de gemeente in zijn eigen rol blijft. We hebben niet voor niets een inspectie. Er zijn veel goede initiatieven ontstaan, laten we erop voortbouwen. Als we nu de pijnpunten blootleggen en kunnen oplossen is dat een hele mooie stap voorwaarts.”

Affromen van het budget

Mascha de Vries (gezinshuis Uchelen) herkent het beeld. Als zelfstandig gezinshuis kan ze niet in de regio meedoen met aanbestedingen, omdat vanuit de aanbesteding bepaald is dat enkel grote(re) aanbieders mee kunnen dingen. Terwijl er volgens haar allerlei signalen zijn dat de grote zorgaanbieders zeer complex zijn. “Gezinshuizen ontvangen een lager tarief dan de grote zorgaanbieders. Dat vind ik schrijnend. We mogen niet als zelfstandige aanbieder zorg aanbieden, maar alleen via een hoofdaannemer. En die ontvangt dan tot 40% van het budget.”

Ook Tiemen Zeldenrust (gezinshuis Hoevelaken) heeft hier ervaring mee. “De gemeente verplicht ons om te sluiten bij een franchiseorganisatie en als onderaannemer te werken. Er gaat veel geld weg en je krijgt er niets voor terug.” In 2019 is Zeldenrust begonnen met zijn gezinshuis met een contract bij gemeente Amersfoort als vrijgevestigd gezinshuis. “Plotseling moesten als onderaannemer werken. Wij willen als autonome professionals werken, dat komt ten goede van de kwaliteit.” Daarom is Zeldenrust verhuisd naar een andere regio. In Apeldoorn moet je wel een heel erg goed verhaal hebben als een kind meer hulp nodig heeft, voegt De Vries eraan toe. “Dat is jammer.”

“Als je in eigen gemeente bent geaccepteerd, dan kun je toch in heel Nederland werken?”, vraagt Bronsgeest zich af. “Dan ben je toegelaten. Een goed onderbouwd woontarief met stapelen voor aanvullende zorg, is de oplossing. Straks krijgen we het nieuwe Woonplaatsbeginsel, dan is het ook afwachten waaronder de kinderen vallen en onder welk tarief. We moeten het proberen zo simpel mogelijk te houden.”

Dubbele controle

Waarom is er financiële verantwoording naar de gemeente die ons financiert, vraagt Godefroy zich af. “Zij kunnen zelf in het declaratiesysteem toch precies zien, wat is gedeclareerd? Waarom is er zoveel dubbele controle? De inspectie komt kijken, de gemeente komt kijken, er zijn audits van certificeringsorganisaties.”

En ook komen er extra eisen bij, juist door de keurmerken, en de door de keurmerken verplichte RI&E. Je mag geen zwembadje in je tuin, de speeltoestellen moeten aan allerlei eisen voldoen, en dan wil ik het nog niet eens hebben over regels over het in bomen klimmen. Met al die regels hebben we extra geld nodig om daarvoor een kwaliteitsmedewerker in te huren en om materialen te vervangen. We worden geacht een normaal gezin te zijn, maar dat wordt ons zo behoorlijk onmogelijk gemaakt.”

Wat Kampman vanuit het Regioteam opvalt is de onbekendheid bij gemeenten met gezinshuizen. Bij pleegzorg tot achttien jaar gaat het wel goed, waarom niet bij gezinshuizen? De indicatie plus declaratie van toekennen tot 18 jaar moet worden opgelost bij de gemeente. Er moet meer duidelijkheid komen, meer standaardisering voor deze vorm van gezinshulp. Isabelle van Kessel, team [Ont]Regel de Zorg bij het Ministerie van VWS, wijst erop dat landelijk wordt gewerkt aan een hervormingsagenda voor de jeugdzorg. Daarnaast zijn er verschillende tools/handreikingen vanuit het programma Inkoop en Aanbesteden.

Van Kessel vraagt zich af of de vrijgevestigde gezinshuizen in een overkoepelende club verenigd zijn. Daar wordt aan gewerkt, legt Stuivenberg uit. Een aantal gezinshuizen is bezig met de oprichting van de coöperatie Elan. “Daarin kunnen we elkaar steunen, en is onze vertegenwoordiging. Zo kunnen we beter onze stem laten horen.” Maar het opzetten en faciliteren van een coöperatie kost geld; hierdoor gaat er weer geld naar andere dingen dan de zorg. Dat wilden we juist niet!

Vernietiging van kapitaal door regeldruk

Reg Mulder, Intermediair gemeenten en vrijgevestigde jeugd- ggz vanuit Bureau Lagro herkent hoe de administratieve lasten uit de hand lopen. Hij noemt het vernietiging van kapitaal door de regeldruk. We kunnen echt effectiever werken. “Zo’n 20% van het berichtenverkeer gaat over verhuizingen, vertraging bij rechtbanken en niet over samenwerking bij de driehoek (GI, gemeente, zorgaanbieders). Het aanbesteden loopt vast op rol opdrachtgever en opdrachtnemer. Dichter bij de cliënt de zorg organiseren kost veel tijd en moeite. Omdat de gemeente grip op het proces wil kan ze niet met veel kleine organisaties praten.”

Rik Poelstra vanuit het programma Inkoop en Aanbesteden noemt het “ontluisterend om te horen hoe het in het veld gaat en beleefd wordt.” De Reuver vanuit het Regioteam vraagt zich op welke manier hoofd- en onderaannemerschap wel een passende methode is om in te zetten in het veld.

Oplossingen

In het tweede deel van de bijeenkomst kijken de deelnemers vooruit naar oplossingen uit de huidige situatie. De Reuver had daarvoor vier thema’s opgesteld:

1. Gedwongen Hoofd- en onderaannemerschap / uitsluiting van contracten omdat je zelfstandige bent.
2. Een landelijk kwaliteitssysteem
3. Indicatie loopt door, maar administratieve verlenging per jaar. Wat aan te doen?
4. Woonplaatsbeginsel (en stapelen)

Landelijk tarief

Wat betreft het landelijk tarief denkt De Reuver dat dit veel discussie zal schelen in het land. Zeker nu het Woonplaatsbeginsel eraan komt. Alleen met wie ga je het vaststellen? Bronsgeest is voorstander om ‘zorgzwaarte’ te laten meewegen. “Niet voor ieder kind is de zorg gelijk. De zwaarte van de problematiek moet je meenemen in het tarief.” En hoe zit het met de opnameverplichting die grotere zorgaanbieders wel hebben in tegenstelling tot de gezinshuizen?

Hoofd- en onderaannemerschap

Het bezwaar tegen hoofd- en onderaannemerschap is niet alleen financieel. Het gaat ook om kwaliteit, wendbaarheid en regie, vinden de deelnemers. Zeldenrust vindt dat je zelf de keuze moet hebben om in te kopen wat je wilt. Denk aan collectieve administratieve ondersteuning, of het voorkomen van gedragswetenschappers zonder ervaring. “Bij onderaannemerschap wordt je de manier van werken van de hoofdaannemer echter opgedrongen”, stelt Godefroy. “Dat doet iets met je wendbaarheid. Wij hebben nu een kind in huis die zich elke dag van het leven wil beroven. Door onze korte lijntjes hebben meteen EMDR therapie kunnen regelen. We hebben een wendbaarheid waar we echt trots op zijn. Daarmee hebben we voorkomen dat de jongen had hoeven opgenomen en een duur zorgtraject had moeten ingaan. Ik denk niet dat we dit als onderaannemer zo hadden kunnen regelen. Je kunt ook iemand inhuren die je tijdelijk over kan nemen. Tegelijk denk ik dat het voor sommige gezinshuizen ongetwijfeld ook voordelen kan bieden. Maar de keuze moet bij het gezinshuis liggen.”

De Vries: “Ik wil gewoon als éénpitter mee kunnen doen aan aanbestedingen.” Mulder is voorstander van het maximeren van het percentage van een hoofdaannemer mag inhouden op het budget. “Dat mag zeker geen 35% zijn.” In sommige regio’s is situatie echt schrijnend als het gaat om wat gezinshuizen verdienen.

Bronsgeest: “Er is al een tekort aan gezinshuizen. Het wordt moeilijker om gezinshuisouders te vinden en die het volhouden. Laten we er alsjeblieft zuinig op zijn. Dit is een relatief goedkope manier van zorg (samen met pleegzorg). Laten we proberen deze groep stabiel en groter te maken.”

Landelijk kwaliteitssysteem

Moet er een landelijk kwaliteitssysteem komen? Er bestaan diverse kwaliteitssystemen. Het moet wel de registratie vergemakkelijken. “We hebben toch het SKJ-register en het keurmerk. Moet er nog iets bij?”, vraagt De Vries zich af.

Momenteel heeft de Inspectie arrangementen met franchisehouders die niet geïnspecteerd hoeven te worden. Er gaat veel mis met gezinshuizen van gezinshuizen.com. Waarom is dit zo, vragen de gezinshuisouders zich af? Hebben de VNG en VWS behoefte aan een vereniging waarin de vrijgevestigde gezinshuizen vertegenwoordigd zijn? Van Kessel geeft aan dat het haar persoonlijk een goed idee lijkt om je als vrijgevestigde gezinshuizen te verenigen, mede gelet op de problematiek die door de vrijgevestigde gezinshuizen wordt geschetst. Nu wordt vaak gekeken naar partijen als Gezinshuizen.com en Driestroom als vertegenwoordiging van de gezinshuizen bij landelijke tafels, maar behartigen zij voldoende de belangen van de vrijgevestigde gezinshuizen? “Een eigen coöperatie maakt jullie in mijn ogen makkelijker benaderbaar door partijen zoals VWS en VNG”, aldus van Kessel.

De Reuver: “Wij willen de vrije gezinshuizen de mogelijkheid geven om jullie stem te laten horen.”
Bronsgeest: Kunnen we hier een lijn uit trekken richting de hervormingsagenda? Het is nú het moment om van ons te laten horen.”

Stuivenberg is huiverig voor een landelijk kwaliteitssysteem. Ze is meer voorstander van het pas toe en leg uit principe, van meer flexibiliteit. “Helaas gebruikt de gemeente keiharde eisen. Bij ons zijn maximaal vier kinderen in huis. Als ik een goede reden bedenken om een vijfde kind een thuis te bieden en ik zorg dat de kwaliteit op orde is dan verbiedt de gemeente het toch al op voorhand, terwijl de landelijke kwaliteitseisen dit wel toestaan. Dat geeft veel kopzorgen.” Misschien moet de gemeente wegblijven van de kwaliteitseisen, oppert Godefroy.

Er wachten in ieder geval nog genoeg uitdagingen voor de gezinshuizen, zoals het Woonplaatsbeginsel. “Straks heb je 5 kinderen met 5 verschillende betalende gemeenten. Dat wordt een enorme regeldruk”, stelt Reg Mulder. “Wat gebeurt er met stapelen bij een administratieve verhuizing? Welke gemeente betaalt de aanvullende zorg?”

In ieder geval zullen de zelfstandige gezinshuizen straks hun stem kunnen laten horen via de coöperatie Elan. Maar de behoefte is groot aan meer van dit soort bijeenkomsten, om de pijnpunten bloot te leggen en samen te zoeken naar oplossingen.